

РЕШЕНИЕ

№ 25

София, 21 юли 2015 г.

по писмо на СЕМ от 6 юли 2015 г.
относно фокусиран мониторинг на предаването „Папараци“ на “БТВ медиа груп”, излъчено на 21 юни 2015 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 21 юли 2015 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Александър Кашъмов

ЧЛЕНОВЕ: Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Даниела Тренчева
Ивайло Цветков
Иван Бедров
Илия Вълков
Невена Праматарова
Нели Огнянова
Райна Николова

изслуша доклада на Нели Огнянова по писмо на СЕМ изх. № НД-05-94-00-177/06.07.2015 г. относно фокусиран мониторинг на предаването Папараци на “БТВ медиа груп”, излъчено на 21 юни 2015 г.

Александър Кашъмов, Гена Трайкова не участват във вземането на решение.

ПРОЦЕДУРА

1. В писмото на СЕМ изх. № НД-05-94-00-177/06.07.2015, председателят на СЕМ доц. Георги Лозанов моли Комисията да се произнесе дали е налице нарушение на етичните стандарти според Етичния кодекс на българските медии.
2. Във връзка с чл. 10, ал. 5 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика, на 02.06.2015 г. писмото е изпратено до bTV с молба за изразяване на становище от сайта.
3. Телевизията “БТВ медиа груп” е предоставила писмено становище относно случая.

ПИСМО НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА СЕМ

Съветът за електронни медии информира, че е извършил фокусирано наблюдение за съответствие със ЗРТ и е констатирана проблематичност от гледна точка на защитата

на личната неприкосновеност на гражданите. Все пак според СЕМ наблюдението **не констатира категорично** изразено нарушение на ЗРТ.

Предвид това и с оглед компетентността на Комисията в областта на журналистическата етика, СЕМ моли Комисията да се произнесе дали са нарушени стандарти според Етичния кодекс на българските медии.

По повод писмото Комисията взема предвид, че

- Законът за радиото и телевизията **предвижда защитата на личната неприкосновеност на гражданите като принцип** на радио- и телевизионната дейност (член 10, ал.1 ЗРТ), както и **санкции** за нарушаване на принципите, изложени в член 10;
- **чл.16, ал.1 ЗРТ** предвижда, че доставчиците на медийни услуги не могат да създават и предоставят за разпространение предавания, съдържащи информация, свързана с личния живот на гражданите, без тяхно съгласие;
- при прилагането на чл.10 ЗРТ регулаторът установява дали доставчикът на медийната услуга в рамките на редакционната си отговорност е предоставил за разпространение предаване **в нарушение на предвидените в закона принципи – в частност принципа на защита на личния живот – или няма такова нарушение**. Съществува практика на СЕМ по прилагане на посочените разпоредби, като в резултат от това дори е взето решение за предсрочно прекратяване на мандата на генерален директор на БНТ поради нарушаване в предаване на принципа на защита на личния живот;
- СЕМ информира Комисията, че **не е установено категорично нарушение** на Закона за радиото и телевизията.

НОРМИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

В писмото на СЕМ не се сочат конкретни разпоредби на Етичния кодекс на българските медии, които са нарушени, но се твърди **проблематичност от гледна точка на защита на личната неприкосновеност на гражданите**.

Комисията за журналистическа етика прилага съответния раздел 2. на Етичния кодекс на българските медии. Етичните стандарти са по-подробно изложени, като с отношение към изнесените факти са най-малко следните разпоредби:

2.1.2. Ако използваме уловки, скрити камери и микрофони или друга специална техника, както и прикриване на професионалната си идентичност, това ще става, само ако няма друг начин да осигурим изключително важна за обществения интерес информация; ще посочваме в информацията, че са използвани такива методи.

2.3.1. Уважаваме неприкосновеността на личния живот на всеки.

2.3.2. Ще избягваме публикуването на снимки и записи, направени извън обществените места, ако засегнатите лица не са съгласни.

2.3.5. Само особено важен обществен интерес може да оправдае намесата на медиите в личния и семейния живот.

2.3.6. Съгласно практиката на Европейския съд за правата на човека публичните лица

се ползват с по-ниска степен на защита на личния живот и затова информация за техния личен живот може да бъде разкривана, но само когато се налага от обществения интерес.

СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

В отговора на ответната страна се казва, че изложените в жалбата твърдения са неоснователни. Становището по направените твърдения съдържа следните аргументи:

1. Предаването „Папараци“ е предаване с информационно - развлекателна насоченост. Следователно изначално е ясно каква информация се очаква да получи зрителската аудитория. Представяната в същото информация е с развлекателен характер и цели да отговори и задоволи правото на част от обществото (каквото е и телевизионната аудитория) да получи именно такава по съществото си информация – **в граници „до нарушаване на други основни права“**.
2. Безспорен факт е също така, че семейство Паси са **публични личности**, които са заемали високи държавни постове и са представляли страната в международен мащаб.
3. В конкретния материал са излъчени кадри за сем. Паси като същите тези кадри са **заснети на обществени места**. Вниманието не е насочено изрично към личния живот и интимната сфера на лицата.
4. Използвана е техника за „размиване“ на образа.
5. Продуцент на предаването е „Междинна станция 15“ ООД и в тази връзка „БТВ Медиа Груп“ ЕАД **не би могла да влияе върху журналистическата независимост**
6. БТВ Медиа Груп ЕАД е **нямала възможност да се запознае с позицията** на сем. Паси преди излъчване на съответното издание на предаването, получено е писмо от тях след предаването.
7. Необходим е баланс на правата. Балансът ще бъде нарушен, **когато представената информация, касаеща личната сфера на лицата, е позоряща и с нея се цели уронване на честта и достойнството на засегнатото лице**.

В конкретния случай не са нарушени принципите на Етичния кодекс.

ФАКТИ

Телевизиите включват в програмите си предавания, които се основават на използване на скрити камери. Понякога технически средства се използват за целите на разследващата журналистика. В случая предмет на обсъждане са развлекателните предавания, в които скрито заснемане се използва по отношение на известни личности, обикновено от шоу-бизнеса (напр. в близкото минало „Сладко отмъщение“) или хора, поставени в необичайни или комични ситуации („Пирон“).

„Папараци“, както се сочи и в становището на БТВ, е предаване с развлекателен характер и обикновено негови герои са популярни изпълнители, спортисти и др. Някои от тях доброволно участват в предаването на живо или на запис, а други са заснети без тяхно знание, като сътрудници на предаването проследяват и записват съответните лица.

В предаването, излъчено на 21 юни, около 6 минути (45-51 мин.) са посветени на семейство Соломон и Гергана Паси. В началото има авторски коментар, в който се казва, че „две публични личности в последните дни не слизат от телевизионния екран“, „с охота дават интервюта“, държат се „като експерти по конституционно право“ и „призовават десетки институции да се самосезират и цензурират предаването“. По този начин авторите изразяват неодобрителното си отношение към предварителната негативна реакция на Паси срещу проследяването във връзка с начините на реализиране на конкретния запис и излъчването му.

В следващата част се представя професионалната биография на Соломон и Гергана Паси на фона на техни снимки и цитати от изказвания. Накратко се представя Соломон Паси по време на събитие във Военния клуб и движение на Гергана Паси (с автомобил и пеш) из София.

В заключение отново се коментира негативната реакция на семейството, изразена чрез социалните мрежи, участие на Гергана Паси в Нова телевизия и по друг начин, като се заключава, че зрителите ще преценят „кой и защо има интерес от шумен медиен скандал, който позиционира на гребена на вълната господин Паси по повод евентуалната му бъдеща кандидатура за кмет.“

Соломон и Гергана Паси активно, включително в медиите, са изразили несъгласието си *по отношение на намесата в личния им живот* - и вероятно по тази причина 6-те минути от „Папараци“, посветени на семейството, информират колкото за живота им, толкова и за реакцията им срещу записа и я квалифицират като необосновано искане за цензура.

МОТИВИ

Комисията, след като се запозна с писмото на СЕМ, предаването и становището на БТВ, намира следното.

1. Понятието **личен живот** няма изчерпателно определение, но във всички случаи става дума за информация, която едно лице е разумно да очаква, че не може да бъде публикувана без негово съгласие. Публикуването на снимка и на видеозапис е намеса в личния живот, според практиката на Съд за правата на човека (вж например *De la Flor Cabrera v Spain* (10764/09), т.30).

2. Соломон Паси и Гергана Паси са известни и разпознаваеми личности, политици, в миналото всеки от тях активен участник в законодателната и изпълнителната власт, социално активни и в момента. Те могат да бъдат отнесени към **публичните личности** по смисъла на актовете на институциите на Съвета на Европа, вкл. практиката на Съда за правата на човека. Физическите лица, които са *кандидати за или са избрани, или са се оттеглили* от политически органи или

упражняват публична власт, заедно със знаменитостите от шоу-бизнеса и др. области, са **публични личности**.¹

3. **Публичните личности имат по-нисък праг на защита** според установена практика на Съда за правата на човека.

4. По-ниският праг на защита на личния живот **не означава, че публичните личности са лишени от защита**. Наистина намеса е допустима и информация за личния им живот може да бъде разкривана според т.2.3.6. от Етичния кодекс на българските медии - „**но само когато се налага от обществения интерес.**“ И според актовете на Съвета на Европа „информацията за техния личен живот може да бъде разпространявана, когато това е **от пряк обществен интерес** за начина, по който **са изпълнявали или изпълняват техните функции**, като се вземе предвид необходимостта да бъде избегнато нанасянето на ненужна вреда на трети страни. В случаите, когато политическите фигури и публичните длъжностни лица **привличат общественото внимание към личния си живот**, медиите имат право да подложат на контрол тези части от него.“²

5. **Общественият интерес** е дефиниран в т. 5 Етичния кодекс на българските медии. В случая не се установява наличие на която и да е от хипотезите, предвидени в т.5: няма данни за престъпления, корупция, злоупотреба с власт; не се заплашва здравето или морала на обществото; няма данни за риск обществото да бъде сериозно заблуждавано.

Семейството не се държи по начин, който да привлича общественото внимание към личната им сфера, нито в обществото се дебатират изпълнението на функции, които те са имали в политиката и публичната власт.

Изложението води към извода, че решението да се записват Соломон и Гергана Паси без знанието им се дължи на тяхната популярност, а не на обществен интерес. Интересът към тях по-скоро е **равнозначен на любопитство**, по известната фраза на българския Конституционен съд (Решение №7/1996 г.).

6. При така изяснените обстоятелства Комисията обсъди налице ли е в конкретния случай нарушение на Етичния кодекс на българските медии – и в частност: **оправдана ли е намеса в личния живот на публични личности, при отсъствие на обществен интерес по смисъла на Етичния кодекс на българските медии и при изрично изразено несъгласие от страна на лицата.**

¹ Резолюция № 1165 (1998 г.) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа за правото на личен живот ; Декларация за свободата на политическия дебат в медиите. Съвет на Европа, Комитет на министрите, (2004).

² Пак там.

Както е известно от практиката на Съда за правата на човека, намесата в личния живот с цел събиране на информация (например заснемане) и намесата чрез публикация (излъчване) са две отделни форми на намеса в личния живот.

Така например в решението по делото *Reklos and Davourlis v. Greece* от 2009 г.³ ЕСПЧ се произнася, че за да има нарушение на личната неприкосновеност, не е нужно публикуване на снимката - достатъчен е актът на заснемане. *Самото заснемане е намеса* и лицето има право на контрол върху такива актове, тъй като в противен случай образът може да бъде използван в бъдеще - заснемането е самостоятелно нарушение (вж и решението по делото *De la Flor Cabrera v Spain* (10764/09, т.31).

Следователно зачитането на тайната на личния живот предполага **не само да не се публикува информация за личния живот, но и да не се осъществява неправомерно събиране на информация.**

Във връзка с това спазването на етичните стандарти за събиране на информация и за излъчване на заснетия материал следва да се обсъдят поотделно.

Нарушение на т. 2.1.2

Според изискването на т. 2.1.2. Ако използваме уловки, скрити камери и микрофони или друга специална техника, както и прикриване на професионалната си идентичност, това ще става, само ако няма друг начин да осигурим изключително важна за обществения интерес информация; ще посочваме в информацията, че са използвани такива методи. Записването на семейството е извършено чрез проследяване на всеки от съпрузите с автомобил на предаването. Въпреки че няма точни данни за какъв период и колко време е извършвано наблюдение, това, което в предаването се означава като „спорадично попадане под обективите“, е резултат от проследяване и скрито заснемане.

Според практиката на Съда за правата на човека при определени обстоятелства **дори когато лицето е известно, то има оправдано очакване за защита на личния си живот** ⁴. Наличието на паркиран автомобил пред дома, който изчаква и проследява съпрузите с цел заснемане на видеоматериал за целите на предаването несъмнено е намеса в личния живот, особено когато в семейството има и деца, създава у членовете на семейството напрежение, тревожност и дискомфорт. Проследяването с автомобил с цел скрито заснемане – както беше вече изяснено – в хипотеза на отсъствие на оправдан обществен интерес – **представлява необоснована намеса в личния живот.**

Налице е нарушение на т.2.1.2. от Етичния кодекс, допускаща скрито заснемане само ако няма друг начин да се осигури изключително важна за обществения интерес информация.

³ *Reklos and Davourlis v. Greece* – 1234/05 [2009] ECHR 200 (15 January 2009).

⁴ Т. 97 *Von Hannover v Germany (No 2)*, App No 40660/08 and 60641/08, Grand Chamber, 7 February 2012, (see *Von Hannover*, § 51; *Leempoel & S.A. ED. Ciné Revue v. Belgium*, no. [64772/01](#), § 78, 9 November 2006; *Standard Verlags GmbH v. Austria (no. 2)*, no. [21277/05](#), § 48, 4 June 2009; and *Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) v. France*, no. [12268/03](#), § 53, 23 July 2009).

Нарушение на 2.3.1 (във вр. с 2.3.2, 2.3.5, 2.3.6 и 5)

Разпоредбата на т.2.3.1. гласи „Уважаваме неприкосновеността на личния живот на всеки“. Преценката относно **втората форма на намеса в личния живот – излъчването на видеоматериала** - ще вземе предвид изяснените вече стандарти според практиката на Съда за правата на човека, в частност Голямата камера на ЕСПЧ, за баланса между правото на информация и защитата на личния живот.⁵ В частност, преценката (неизчерпателно) зависи от въпроси като:

- **Допринася ли предаването към дебати от обществен интерес.**⁶ В развлекателното предаване, включително в минутите, посветени на Паси, няма дискутирана **толкова значима тема от обществен интерес**, с която да може да се обоснове и оправдае следене с автомобил и скрито заснемане.
- **Съдържание, форма и ефекти от предаването.**⁷ Според практиката на ЕСПЧ фотография и видео са по-сериозна намеса, отколкото описание в текст (Eerikäinen § 70, и А. срещу Норвегия, § 72). Също така обхватът на разпространение е важен фактор: в случая става дума за най-гледаната национална телевизия. Трябва да се добави и обстоятелството, че не става дума за единичен акт на заснемане, а за проследяване за известен период от време.
- **Обстоятелства, при които е събрана информацията** (направена снимката, заснет видеоматериал)⁸. Наистина, част от видео материалите са заснети на обществено място, където една обществена личност следва да очаква заснемане (Соломон Паси на влизане в публично събитие). Но не така стоят нещата с проследяването и скритото записване на Гергана Паси. Отношението на засегнатите лица към начина на събиране на информацията и евентуално излъчване е ясно и публично изразено преди излъчването.

Комисията приема, че **средствата и методите за събиране на информация** трябва да са в **съответствие/ пропорционални на целения резултат**. Снимки и видеоматериали, за които са използвани специални технически средства и/или методи, представляващи **съществена намеса** в личния живот, не следва да се публикуват или излъчват, **ако липсва обоснован обществен интерес** по смисъла на т. 5 от Етичния кодекс на българските медии, особено при изрично несъгласие на лицето. При преценката изрично трябва да се взема предвид физическото и психическото здраве на децата, които могат да бъдат евентуално засегнати.

Обяснението на „БТВ Медиа Груп“ ЕАД, че представянето не е позорящо, не се отнася до засегнатото право, доколкото се обсъжда **правото на защита на личния живот**, а

⁵ *Von Hannover v Germany (No 2)*, App Nos 40660/08 and 60641/08 (Grand Chamber, 7 February 2012)

⁶ p. 109 *Von Hannover v Germany (No 2)*

⁷ p. 112 *Von Hannover v Germany (No 2)*

⁸ p.113 *Von Hannover v Germany (No 2)*

не правото на добро име, по отношение на което има значение изложеният аргумент. Впрочем следва да се отчете по съображения за пълнота, че авторите на предаването представят една нормална реакция на семейство с деца, подложено на следене, в негативна светлина, подчертавайки, че те са направили „шумен медиен скандал, който позиционира на гребена на вълната г-н Паси по повод евентуалната му бъдеща кандидатура за кмет“.

Не е релевантен и доводът на БТВ, че продуцент на предаването е „Междинна станция 15“ ООД „и в тази връзка „БТВ Медиа Груп“ ЕАД не би могла да влияе върху журналистическата независимост“. Журналистическата независимост е гаранция за свободата на изразяване и правото на информация, но както беше посочено по-горе, те не доминират над правото на защита на личния живот. Известно е, че „БТВ Медиа Груп“ ЕАД носи **редакционна отговорност за цялото съдържание на програмата БТВ, включително за външните продукции** по силата на въведената и у нас Директива за аудиовизуални медийни услуги чрез Закона за радиото и телевизията.

Налице е нарушение на т.2.3.1. от Етичния кодекс поради излъчване на видеоматериали, реализирани чрез необоснована и непропорционална намеса - проследяване (с автомобил) и скрито заснемане при отсъствие на обществен интерес, вкл. предаването не допринася за значими за обществото дебати.

РЕШЕНИЕ:

Комисията за журналистическа етика приема, че е нарушен чл. 2.1.2. и чл.2.3.1. от Етичния кодекс на българските медии.

Съгласно чл. 18, ал. 4 от Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7 дневен срок от приемането му.

Комисията счита, че зачитането на тайната на личния живот предполага **не само да не се публикува информация за личния живот, но и да не се осъществява неправомерно събиране на информация.**

Средствата и методите за събиране на информация трябва да са в съответствие/ пропорционални на целения резултат. Снимки и видеоматериали, за които са използвани специални технически средства и/или методи, представляващи **съществена намеса** в личния живот, не следва да се публикуват или излъчват, **ако липсва обоснован обществен интерес** по смисъла на т. 5 от Етичния кодекс на българските медии, особено при изрично несъгласие на лицето. При преценката изрично трябва да се взема предвид физическото и психическото здраве на децата, които могат да бъдат евентуално засегнати.

Председател на КЖЕ:

Александър Кашъмов

Изпълнителен директор на НСЖЕ:

Мехти Меликов